

Bosal-hackamore

TEKSTI JA KUVAT: KAT SUTPHIN

Hackamossa turvan ympärille tulevan bosalin osat ovat turvan päällä oleva yläosa "nose button", kannatinhihnan kiinnityskohdat "side buttons", poskista leuan alle tulevat poski-osuudet "cheekpieces" ja leuan alla oleva solmu "heel knot", johon ohjasköysi solmitaan.

Perinteistä, aitoa hackamorea kutsutaan bosal-hackamoreksi. Siinä on turvan ympärille tuleva, useimmiten nahkasta punottu pisaran muotoinen bosal, jonka alaosaan on kiinnitetty mecate-ohjasköysi. Sen käyttö on periytynyt amerikkalaisille karjapaimenille alun perin meksikolaisilta vaqueroilta. Heille hackamoren (espanjaksi jaquima) käyttö puolestaan periytyi Espanjasta, jonne se oli tullut arabialaisten maurien vaikutuksesta.

Länsirannikolla karjahevoseja koulutetaan vanhan perinteen mukaan kankikuolaimiin käyttämällä kankikuolainsuitsituksen alla myös hackamore-suitsitusta. Hevosta ratsastetaan noin vuoden verran kahdella parilla ohjia, joita ratsastettaessa pidetään yhdessä kädessä.

Hackmoren käytöllä pyritään vähentämään mahdollisia koulutusongelmia, joita hampaiden vaihtuminen nuoren hevosen suussa saattaisi aiheuttaa kuolaimia käytettäessä.

Hackmorella ratsastettaessa paino- ja pohjeapujen käyttö on erittäin tärkeätä. Jatkuva ohjastuntumaa tulee välttää.

Entisaikoina karjapaimenten piti valmistaa varusteensa saatavilla olevista raaka-aineista. Metallista oli tuolloin aika ajoin puulaa, eikä saatavilla ollut nykypäivän synteettisiä materiaaleja. Nahkaa ja hevosen jouhia puolestaan oli runsaasti tarjolla, joten luonnollisesti oli käytännöllisintä käyttää niitä varusteiden valmistamisessa.

Vanhan kalifornialaisen tyylin mukaan bosal-suitsituksessa käytetään ainoastaan niskan takana menevää kannatinhihnaa (bosal hanger), kun taas perinteisen teksasilaisen tyylin suitsitukseen kuuluvat myös otsapanta ja leuan alla oleva fiador-kiinnitys.

Mecate ja Bosal

Mecate (käytetään myös nimitystä McCarty) on alun perin hevosen jouhista valmistettu, mutta nykyisin käytetään muitakin materiaaleja kuten nylonia ja puuvillaa. Ohjasköyden pituus on 22 ft (6.6m), josta n. 10 ft (3m) käytetään ohjaksiin, loput köydestä jätetään suitsitukseen taluttamista varten. Ratsastuksen aikana tämä köysi voidaan sitoa mm. satulanupin ympärille.

Hevosen harjajouhista punottu ohjasköysi on käsissä pehmeämmän tuntuinen kuin häntäjouhista punot-

tu ohjasköysi. Lisäksi vaaleat jouhet ovat yleensä pehmeämmät käsissä kuin tummat.

Bosaleita on eri kokoisia ja -pakuisia ja erilaisista nahoista punottuja. Bosal voi olla myös hevosen jouhista valmistettu. Markkinoilla on lisäksi nykyisin synteettisiä ja alumiinisia bosaleita, mutta niiden käyttö ei ole suosittua karjapaimenten ja ammattitreenaajien keskuudessa eivätkä ne myöskään ole hyväksytyjä kilpailuissa. Mitä ohuempi ja jäykempi bosal, sitä ankarampi sen vaikutus.

Mecate valitaan bosalin paksuuden mukaan: paksun ja painavan bosalin kanssa käytetään paksua ohjasköyttä, kun taas ohuelle bosalille valitaan ohuempi ohjasköysi.

Bosalin osat ovat turvan päällä oleva yläosa "nose button", kannatinhihnan kiinnityskohdat "side buttons", poskista leuan alle tulevat poskiosuudet "cheek pieces" ja leuan alla oleva solmu "heel knot", johon ohjasköysi solmitaan.

Bosalin paksuus ilmoitetaan aina poskiosuuden ympäriltä mitattuna. Yleensä turvan päällinen yläosa on paksumpi kuin poskiosuus. Ohjien ollessa löysällä bosalissa tulisi olla minimissaan noin 2.5 cm (kaksi sormeaa) tilaa hevosen leuan ja sidotun ohjasköyden välissä. Ympärysmittaa turvan ympärillä voidaan säädellä liisäämällä tai vähentämällä ohjasköyden kiertettä bosalin alaosassa.

Hackamore-suitsitus, jossa hevosen jouhista punottu bosal, hevosen häntäjouhista valmistettu karhea ohjasköysi ja niskan takana menevä kannattihhna.

Hackamoren käyttö koulutuksessa

Nuorilla hevosilla ratsastettaessa kannattaa käyttää ainakin aluksi ot-sapannallisia hackamore-suitsia ja paksuhkoa bosalia. Lisäksi hackamoreessa voi käyttää fiador-kiinnitystä, joka pitää suitset paremmin paikoillaan hevosen päässä ja tasapainottaa bosalia.

Normaalisti karjapaimenet käyttävät bosal-hackamoreita nuorten hevosten koulutuksessa minimoiden tällä tavalla mahdolliset koulutusongelmat, joita hampaiden vaihtuminen niiden suussa saattaisi aiheuttaa kuolaimia käytettäessä.

Nykyisin käytäntönä on useimmiten aloittaa koulutus nivel- eli rengaskuolainten kanssa ja peruskoulutuksen jälkeen siirtyä hackamoren käyttöön. Yleensä hevosta ratsastetaan vähintään vuosi hackamoren kanssa ennen kuin jatketaan taas kouluttamista myös kuolainten kanssa.

Karjajouhien koulutuksessa hackamoren kanssa ratsastetaan aluksi kahdella kädellä samalla kouluttaen hevosta liikkumaan paineesta pois-päin. Paino- ja pohjeapujen käyttö on tärkeää hackamoreita käytettäessä.

Alettaessa kouluttaa hevosta kankikuolaimiin perinteisesti länsirannikon karjapaimenet käyttävät aluksi

kankikuolainsuitsituksen alla myös hackamore-suitsitusta ohuen ”pencil” bosalin (bosalito) kanssa ja ratsastavat siis sekä hackamore-ohjilla että kankikuolainohjilla (romal -ohjat), kunnes vähitellen siirtyvät käyttämään ainoastaan kankikuolaimia. Normaali käytäntö on ratsastaa hevosta noin vuoden verran kahdella parilla ohjia, joita pidetaan ratsastettaessa yhdessä kädessä.

Toimintaperiaate ja käyttötekniikka

Hackamoren oikeaoppinen käyttö vaatii oman tekniikkansa eikä kokemattomien ratsastajien tulisi käyttää sitä ainakaan ilman asiantuntevaa ohjausta. Kaikille hevosille se ei myöskään sovellu käytettäväksi.

Vaikutus perustuu paineeseen/paineen poistoon sekä turvan päällä että leuan alla. Otettaessa ohjastuntuma bosalin alaosa eli ”heel knot” ja siihen kiedottu mecate nousevat ylös leukaa kohden, kun taas yläosa eli ”nose button” turvalla siirtyy alaspäin. Hevonen reagoi turvan päällä ja leukansa alla tapahtuvaan bosalin liikkeeseen ja paineeseen luonnollisesti laskemalla päätänsä alaspäin ja myötämällä niskastaan tuoden turpaansa rintaa kohden estääkseen bosalin alaosaan tulemaasta kosketuksesta leukansa kanssa. Ratsastajan tulee myöskin poistamalla paine välittömästi hevosen reagoi siihen.

Bosalin sijainti turvan paalla riippuu lähinnä kouluttajasta ja hevosesta. Nyrkkisääntönä voisi pitää sen aset-

Raakanahasta valmistettu bosal ja hevosen harjajouhista valmistettu ohjasköysi. Ympärysmittaa turvan ympärillä voidaan säädellä ohjasköyden kierteitä lisäämällä tai vähentämällä bosalin alaosassa. Sidotun ohjasköyden ja leuan väliin tulisi mahtua ainakin kaksi sormeä.

Mecate-ohjasköyden pituus on noin 6.6 metriä, josta noin 3 metriä sidotaan ohjiksi ja loput jätetään suitsitukseen taluttamista ja kiinnisittomista varten. Hyvin koulutettu lännenratsu pysyy myös paikoillaan, kun talutusköyden pää on maassa(”ground tying”).

Hackamorella ratsastetaan kahdella kädellä. Perinteen mukaan ohjien ylimääräinen osuus pidetään silmukalle kierrettynä vasemmassa kädessä, tosin tätä käytäntöä ei välttämättä aina enää noudateta. Hevosen reagoiessa kevyeen ohjasotteeseen ratsastajan tulee myödetä poistamalla paine välittömästi.

tamista turvalla etusilmäkulman ja sieraimen alaosan puoliväliin ja etsiä siitä sitten kokeilemalla sopiva paikka. Jotta hevosen turpa pysyy herkkänä hackamore-avuille, kannattaa bosalin paikkaa aika ajoin siirtää hie- man ylemmäksi tai alemmaksi.

Fiador-kiinnityksessä bosal aset- tuu turvan päällä hieman alemmaksi kuin perinteisessä kalifornialaisessa hackamore-suitsituksessa, lisäksi fiador rajoittaa leuan alla bosalin alasolmun vapaata liikettä. Mikäli fiador on sidottu liian lyhyeksi, saattaa löysilläkin ohjilla hevosen leuan alle kohdistua jatkuvasti pientä painetta.

Hackamoreaa oikeaoppisesti käy- tettäessä hevonen on helppo rat- sastaa eteen ja alas. Lisäksi sen käyttö opettaa hevosen luonnostaan kokoamaan itsensä ja käyttämään selkäänsä ja takapäätänsä.

Ohjasapujen tulee olla kevyitä, lyhyitä ja usein toistuvia (bumping action) yhdistettyinä paino- ja poh- jeapuihin. Jatkovaa tuntumaa ja pai- netta tulee välttää eikä ratsastaja saa käyttää liian kovakätisiä apuja. Lisä- ksi on muistettava, ettei molemmissa ohjissa tulisi käyttää samanaikaisesti yhtä suurta jatkuvaa painetta.

Liian kovat ohjasavut saavat hevo- sen vastustamaan bosalin painetta ja nostamaan päänsä ylös.

Käännöksissä johtava ohja tuo- daan sivulle merkkinä suunnasta, epäsuora ohja puolestaan kaulaa vasten toimii merkkinä hevoselle liik- kua paineesta pois ja tasapainottaa

Ohut ”pencil” bosal(bosalito)-hacka- more, jota käytetään kankikuolain- suitsituksen kanssa koulutettaessa karjahevosta kankikuolaimiin.

bosalia estäen sitä kääntymästä tur- van ympärillä.

Hackamoren kanssa ratsastetta- essa ratsastajalla on yleensä hyvä lateraalinen (sivusuuntainen) kontrol- li, mutta bosalin pysäyttävä vaikutus saattaa olla huono, mikäli hevonen ei ole koulutettu hyvin ääni -ja pai- noavuille. Niinpä koulutuksen alkua- vaiheessa olisi tärkeätä kouluttaa hevoselle hackamoreaa käytettäessä myös yhden ohjan pysäytys.

Käyttö yleistynyt

Hackamoren käyttö rajoittui vuo- sikymmenien ajan lähes yksinomaan USA:n länsirannikon osavaltioihin (Kalifornia, Nevada, Oregon, Wa- shington ja Idaho), mutta nykyisin sitä käytetään lännenratsujen koulu- tuksessa ympäri maata.

Perinteen vaalimiseksi tänä päivä- nä lännenratsustus- ja karjahevostil- pailuissa järjestetään myös erikseen nuorille hevosille tarkoitetut hacka- more-luokat.

Lännenratsastuksen suosion myö- tä hackamoren käyttö on levinnyt vä- hitellen myös Eurooppaan ja muualle maailmaan ammattikouluttajien ja he- vostaiklinikoiden pitäjien mukana. •

Fiador- kiinnitys leuan alla pitää suitsia paremmin paikoillaan hevosen päässä ja tasapainottaa bosalia, mutta samalla myös rajoittaa bosalin alaosan vapaata liikettä leuan alla.

